

Erik Lindgren

Uppdatering

Manuskripten till de 300 första häftena i posthistorisk skriftserie har skrivits under åren 1988 -1995, d v s under en mycket händelserik period i postens historia. Under mellantiden har ganska avsevärda förändringar inträffat, även för de fasta postanstalterna. Jag har därför funnit det angeläget att komplettera häftena med uppgift om de fasta postanstalter, som på något sätt fått status förändrat sedan jag arbetade med manuskripten om dem. Det rör sig i några fall om genomförda indragningar men i de flesta fall om övergång till entreprenad enligt de planer som omfattades av projekt "Nät 92". Oftast är det fråga om "Post-i-butik" med dess variationer, t ex i bibliotek, i livsmedelsaffär, i bensinmack osv. Ibland anges i mina källor blott "Pib" eller "Entreprenad", varför jag i sådana fall inte kan precisera entreprenörens verksamhet.

I några skrifter har jag inarbetat sådana ändringar under respektive ortsavsnitt i förlagorna men ibland har det visat sig vara lämpligare att ange ändringarna samlade i en särskild sammanställning, som denna nedan.

Enligt projekt "Nät 92", som bland annat gick ut på samverkan med olika företag för att säkerställa att mindre orter får behålla någon form av lokal postservice, ersattes postkontoren i Gualöv och Rinkaby med entreprenad enligt avtal i Gualöv med Gualövs Livs och i Rinkaby med Linde Audio.

I båda fallen blev serviceformen "Post-i-butik". En ytterligare neddragning av verksamheten gjordes genom att posten i Gualöv drogs in med mars månads utgång 1993.

Posthistoria från Villands härad

Innehåll skrift 87, Villands härad

Arkelstorp	sid 19	Kaffatorp	sid 23
Axeltorp	31	Nosaby	11
Balsby	22	Nymölla	33
Barnakälla	30	Näsum	17
Bromölla	14	Oppmanna	9
Bäckaskog	13	Rinkaby	20
Ekestad	21	Ripa	18
Fjälkinge	12	Skånes Viby	21
Gualöv	13	Torsebro	17
Gårrö	25	Vannebergaby	32
Hammarlund	26	Villands Vånga	16
Horna	24	Yngsjö	29
Håkanryd	31	Åhus	5
Ivö	15	Östafors	30
		Österslöv	16

Förord

I ett antal böcker som kom ut under åren 1980-1990 har jag i stort sett häradsvis berättat posthistoria från Kronobergs och Jönköpings län. Det tredje smålandslänet, Kalmar län, har på motsvarande sätt fått sin posthistoria redovisad i häften av det slag som Du nu läser i.

På grund av höga initialkostnader vid tryckningsförfarande kan jag inte binda mera kapital vid utgivning av tryckta böcker utan begränsar mig numera till utgivning av häften i små upplagor, d v s i så många exemplar som blir efterfrågade (erfarenhetsmässigt 10-20 ex). Jag skriver på en ordbehandlare och efter montering av förlagan på en liten ljuslåda tillverkar jag önskade exemplar med en bordskopiator. Förfarandet är enkelt och resultatet kan väl kritiseras från estetisk synpunkt. Men jag slipper ha ett utrymmeskrävande lager utöver de ca 5000 osålda böcker om småländsk posthistoria som nu tynger min källare.

Vid bedömning av häftets kvalitet ägnar läsaren kanske också en tanke åt att mödan bakom forskningen och presentationen i ord av resultatet är värd mera än häftets utseende. Tillverkningsprocessen är ett hantverk och en och annan skönhetsfläck kan finnas i häftena. Om någon sådan stör Dig i detta exemplar, ber jag Dig sända mig det för utbyte.

Såsom jag gjort i tidigare häradsvisa framställningar presenterar jag postorterna i den ordning de tillkommit tidsmässigt. De som inrättats samtidigt på grund av kronobrevbäringsreformen eller tillkomsten av en järnväg, presenteras sinsemellan i bokstavsordning resp i den ordning de finns utmed järnvägen.

Inte minst för tidsfärgens skull gör jag citat ur äldre skrivelser som ligger till grund för Postens utveckling. Jag moderniserar stavningen i citaten men försöker i övrigt behålla texten helt oförändrad, såvida inte något litet ingrepp behövs för att göra sammanhanget förståeligt.

I ett par inledande avsnitt försöker jag ge bakgrunden till kronobrevbäringsreformen resp tillkomsten av förenade post- och järnvägsstationer.

För synpunkter från läsaren är jag tacksam.

Växjö den 1 november 1992

Erik Lindgren

Hembygdens stora reform

Under de tre decennier som Wilhelm Roos arbetade såsom postman genomgick postverket stora förändringar. I egenskap av chef för postverket (1867-1889) genomförde han en mängd viktiga och genomgripande reformer. Det postala författningsväsendet nyordnades och postverkets organisationsformer moderniserades. Posthemmanen slapp sin skyldighet att svara för postföring, lantbrevbäring inrättades och Postsparbanken kom till, för att nu nämna något av nydaningen.

En av de största reformerna började genomföras 1874, då postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Den ersattes med ett stort antal nya postgångar samt poststationer, "en i var socken" som det sades i riksdagsbeslutet, om än med tillägget "där så behövdes".

Man kan påstå att resultatet av just denna reform är det som mest påtagligt speglas i verksamheten på det lokala planet under en lång period från och med 1874. Mängder av stämmoprotokoll skvallrar om vilken betydelse reformen hade för de enskilda socknarna och om hur församlingar, som inte fick del av förbättrad postservice ofta gjorde sig påminta i kampen för rättvisa. För hembygdsforskare har handlingar i anslutning till denna reform stort intresse, men också senare handlingar som speglar förfäders intresse för postgången.

Efter en omfattande utredning i samråd med länsstyrelserna preciserades det konkreta sättet att genomföra reformen i en kunglig förordning den 5 december 1873. Ett bemyndigande att planera för omorganisationen hade lämnats tidigare. Därigenom hade förberedelser kunnat göras och i hälften av rikets län kunde kronobrevbäringen upphöra redan den 1 januari 1874 samtidigt som 530 nya poststationer inrättades. I ett brev till regeringen den 15 maj 1874, vars koncept generaldirektör Wilhelm Roos själv upprättade, redovisades resultatet. De resterande länen redovisades i ett nytt brev den 25 juni 1875, men inte förrän två år senare hade kronobrevbäringen avskaffats i sin helhet.

Den ursprungliga avsikten torde ha varit att omorganisationen skulle genomföras 1874, men i många fall måste det anstå med ändringar. Till grund för uppskov hade länsstyrelserna åberopat "*såväl i orterna pågående järnvägsanläggningar, vilka då de fullbordas, måste föranleda en väsentlig omreglering av postförbindelserna, som ock ännu på prövning beroende frågor om förändrad indelning i fögderier och härad m m*".

Ett annat skäl till försening av omorganisationen uppgavs vara uteblivna anbud på postföring eller att avgivna anbud befunnits oantagliga vid poststyrelsens prövning. I några fall hade organisationsförslagen kommit till poststyrelsen mycket sent år 1873 eller till och med inte förrän ett stycke in på år 1874. Då hade postverket inte kunnat lösa frågan på annat sätt än genom att anmoda länsstyrelserna att vidta sådana åtgärder, att kronobreven kunde "på behörigt sätt, mot ersättning av postmedlen fortskaffas". Den "fortskaffningen" skulle ske utan att betunga dem som dittills varit skyldiga att fullgöra kronobrevbäringen.

Poststyrelsen redovisade i sina brev till regeringen den 15 maj 1874 och den 25 juni 1875 länsvis i detalj vilka nya postgångar som hade inrättats i postverkets regi, hur långa de nya linjerna var och hur ofta postföring fullgjordes på dem samt tillökningen i antalet sk postförda mil per år. Dessutom lämnades länsvis uppgifter på antalet nyinrättade poststationer. Under år 1874 hade sålunda 530 nya poststationer öppnats inom tolv län. Under första halvåret 1875 tillkom 611 "kronobrevbäringspoststationer" i 13 län, däribland de båda skånelänen som hade hunnit få 95 poststationer redan 1874. Nu kom ytterligare 70 sådana till 1875.

I vissa områden försenades omorganisationen och först med juli månads utgång 1877 ansågs kronobrevbäringen vara helt övertagen av postverket.

Det totala antalet nya poststationer som dittills inrättats på grund av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen uppgick till 1141, när poststyrelsen redovisade resultatet i sitt brev till regeringen den 25 juni 1875. Av andra skäl öppnades fortlöpande andra poststationer, många förenade med järnvägsstationer. Totala antalet nya poststationer under år 1874 var 671, under år 1875 658 och under 1876 var det 81. Några av de mest olönsamma drogs in och nettoökningen i poststationsbeståndet blev 623 under år 1874 och 642 under år 1875. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer.

Omorganisationen blev dyrbar för postverket. Tidigt började man undersöka vilka möjligheter till besparing som fanns och i en framställning till regeringen i september 1876 sökte poststyrelsen sanktion för att pröva "vilka stationer, som i anseende till synnerligen obetydlig rörelse, böra indragas". Därmed togs det första steget till lantbrevbäring, en nyhet som introducerades 1878. Innan man kom så långt hade några av de minsta poststationerna blivit indragna. Ersättningen blev då i allmänhet lösväskor som utväxlades med närmast belägna poststation. I några fall hänvisades kunderna till relativt närbelägna nyinrättade järnvägsstationer som vid tillkomsten förenades med postservice.

Frågan om tidig indragning av de minsta poststationerna "såldes" till postförvaltarna i ett cirkulär från poststyrelsen den 27 september 1875. I detta anmodades de att lämna vissa statistiska uppgifter för sina respektive poststationer under deras första verksamhetsperiod. I mina hänvisningar till detta försök att minska postverkets kraftigt ökade utgifter har jag kallat det åberopade cirkuläret för "1875 års besparingscirkulär". Detta var dock inte aktuellt för någon enda poststation inom Villands härad, eftersom kronobrevbäringsreformen i huvudsak inte genomfördes där förrän med 1877 års ingång. Orsaken till denna försening redovisades i poststyrelsens brev till länsstyrelsen i Kristianstad den 30 oktober 1873 på följande sätt:

"I avseende på Willands härad är av Konungens Befallningshavande tillkännagivet, att de om kronobrevbäringen inom detta härad avslutade kontrakter äro bestämda att gälla intill 1877 års början och att dessa avtal dessförinnan icke kunna hävas, när någon bestämmelse om uppsägning icke i dessa kontrakter inflyttit, varförutan Konungens Befallningshavande, under förmälan att samtliga dessa kontrahenter blivit tillsporda om och på vad villkor de kunde vilja brevbringningen vid 1874 års början frånträda, hit översänt de skrifliga svar, som härå avgivits och varav Styrelsen inhämtat, att åtta personer därpå ingått, att 9 däremot såsom villkor för brevbringens frånträdande fordrat ersättningsbelopp av 25, 35, 75 à 100 riksdaler, och att 15 påyrkat kontrakternas tillgodonjutande i sin helhet.

Då vid sådant förhållande, och när Generalpoststyrelsen icke anser sig befogad att av postmedlen göra någon uppoffring i och för de ifrågavarande kontrakternas hävande, hinder uppstår för tillvägbringande till en början, inom Villands härad av sådan fullständigare postinrättning, som varit avsedd, men det emellertid är önskligt få utrönt, huruvida dessa brevbringare åtaga sig att befordra, jämte tjänstebrev, även enskildes postförsändelser, får Styrelsen anhålla att dessa personer må varda tillfrågade om och mot vilken tillökning i dem tillförsäkrad ersättning de finnas villiga att, enligt nya kontrakter, varigenom de äldre frånträdas, å dagar och tider som varda bestämda, med gående bud befordra såväl tjänstebrev som andra postförsändelser, antingen å samma väg brevbringning nu utgöres, eller ock helst å de linjer, vilka för ifrågavarande härad av Konungens Befallningshavande föreslagits. Evad överenskommelse i sådant syfte kunna åstadkommas eller ej, kan likväl, även för det fall att ensamt kronobreven komma att befordras, att poststationer varda inrättade på det att tjänstebreven må kunna undergå den postbehandling, som bliver av nöden i följd därav, att dessa brev bliver porto underkastade; och utbeder sig därför Styrelsen att - för det fall överenskommelse å skäliga villkor icke kan åstadkomma brevbefordring på de föreslagna nya vägarna - från Konungens Befallningshavande få motse uppgift såväl å de linjer, därå brevbringning nu inom Villands härad utgöres, som å de poststationer, vilkas inrättande å dessa linjer anses önskligt, tillika med förslag ej mindre å personer såsom stationsföreståndare, än även å arvoden att dessa tilldelas."

I den för mången kanske svårförståeliga texten speglas poststyrelsens önskan att förbättra postservicen även för privatpersoner och samtidigt bevaka tjänstebrevens frankering - en nyhet med kronobrevbäringsreformen då också portofriheten i dess tidigare form upphörde. Men framför allt var det fråga om hur man skulle lösa en mellanperiod på grund av att kronobrevbäringskontrakten löpte fram till och med 1876 och bara ett fåtal av kontrahenterna var intresserade av kompromisslösningar. Vi får alltså i det följande se att inga nya poststationer tillkom i Villands härad med 1874 års ingång, men väl fem senare under 1874, dock utan sammanhang med kronobrevbringens avveckling. Denna reform återspeglas först genom att fem poststationer öppnas med 1877 års ingång. Till den omständliga proceduren i postens kontakt för avveckling av 40-talet kronobrevbringare har jag inte ägnat utrymme.

Åhus

Ett kungligt brev den 25 oktober 1861 tillät att ett postkontor öppnades i Åhus. Den formella beteckningen var postexpedition med en postexpeditör som föreståndare. Terminologin är emellertid litet svårförståelig och de postexpeditioner som fanns under tiden 1850-1881 kallar jag för enkelhetens skull postkontor och deras chefer för postmästare. Denna "äldre typ" av postexpeditioner var i verkligheten förvaltningsenheter och kunde ha underlydande poststationer. Den "yngre typen" av postexpeditioner (under perioden 1920-1977) hade däremot inte något underlydande postområde. Deras chefer kallades stationsmästare.

Till chef för postkontoret i Åhus, vilket öppnades den 1 mars 1862, utnämndes Gustaf Erasmus Sjöström. När han avlidit den 4 juli 1875, 59 år gammal, fördes postkontorets indragning på tal. Efter kommunikering med länsstyrelsen uttalade sig kronofogde Chr Bergengren bland annat på följande sätt i ett brev till länsstyrelsen den 15 augusti 1875:

"Det synes mig vara en ganska vågad förutsättning, att medan hela riket för övrigt vimlar av postanstalter, Åhus skulle kunna räknas till de landsändar, där en sådan inrättning skulle vara obehövlig. Eller Kungl. Styrelsen är måhända obekant med den eljest ganska allmänt kända orsaken till det förhållandet, att vederbörande korrespondenter i så liten grad som hittills ägt rum, begagnat sig av postanstalten i Åhus. Jag bör då framhålla, att skälet icke är bristande korrespondenter, utan fastmera det mindre lyckligt funna föranstaltandet, att posten från och till Åhus icke är daglig, utan intill senaste tiden expedieras blott två gånger i veckan, medan enskilda bud dagligen skickas mellan Åhus och Kristianstad, medförande brev, som icke tåla vid att vänta flera dagar på expedition eller svar. De brev från och till Åhus, som komma att postbehandlas, utgöra fördensskull ett försvinnande fåtal emot dem som såhunda på enskild väg växlas".

Poststyrelsen lämnade tanken på indragning av posten och valde i stället degradering till poststation den 31 augusti 1875, då före handlanden P E Dahl övertog rulljangsen på kronofogdens förslag, tillstyrkt av länsstyrelsen i brev den 16 augusti 1875. Vikarien efter postmästarens död, kontorsskrivaren Ernst A Holmblad vid postkontoret, drog därmed en lättnadens suck. Han hade nämligen fått tillträda vikariatet med sämre löneförmåner än han hade på sin ordinarie befattning. Över detta hade han ondgjort sig i ett tre foliosidor långt brev till poststyrelsen den 12 augusti 1875.

Postexpeditionen i Åhus indrages den 31 augusti.

Poststation. Den 1 nästinstundande september öppnas, i stället, å nämnda ort en poststation af första klassen, som skall lyda under postinspektionen i Södra Jernvägspostdistriktet och utvexla post direkt med postkupéexpeditionen n:r 13 och poststationerna i Fjälkinge och Oppmanna.

På detta sätt kungjordes i poststyrelsens cirkulär omorganisationen av postkontoret i Åhus.

Dahls arvode som föreståndare för poststationen i Åhus var 150 kr. Han skrev till poststyrelsen den 3 juli 1876 och begärde 500 kr, varav 300 kr skulle utgöra lön, 150 kr ersättning för hyra och 50 kr för ljus och lack. Det var en ovanligt långt gående begäran och poststyrelsen skrev till länsstyrelsen med begäran om förslag på en annan föreståndare med lägre krav. Mamsell Elsa Margaretha Pettersson lanserades. Då skyndade sig Dahl att skriva till kronolänsmannen H P Petersson i Fjälkinge med bön om anmälan "hos vederbörande" att han var "villig fortfarande sköta samma befattning med den förhöjning av nuvarande lönevillkor som Kungl. Generalpoststyrelsen kan finna lämpligt att som avlöning mig tilldela".

Detta hjälpte nu inte och mamsell Pettersson övertog poststationen den 1 november 1876 med 300 kr i årsarvode. Postmästare Per Svensson i Kristianstad anmälde till poststyrelsen den 2 oktober 1876 bl a följande:

"Mamsell Petterssons bostad i Åhus är belägen vid torget nära såväl gästgivaregården som det hus, där postexpeditionen förut varit inrymd, så att poststationens förflyttning dit ej komme att föranleda till någon ökning eller minskning i den för posten mellan Fjälkinge och Åhus för närvarande utgående postföringskostnaden".

1. *Allt mamsell Elsa Margaretha Pettersson a*
N: 161-163 Åhus,

2. *född i denna församling den 30 Septemb 1843,*

3. *eger* *godsäms* *fristendomsfuskap*

4. *och är* *af förhördnad* *att begagna H. S. Rattward.*

5. *Samt till frjden i befittning af medborgerskift*
förtroende

6. *warder härmed på begäran intygadt för att varda till poststations-*

7. *föreständarinnas hufstades antagn.*

8. *Åhus den 2 Oktober 1876.* *L. Andersson*
P. L.

Med tillkomsten av järnvägen från Kristianstad började den användas för postbefordran den 19 maj 1886. Lantpoststationen i Åhus hade emellertid dragits in redan den 18 december 1883 då järnvägen från Everöd över Lyngby och Ripa började användas för posttrafik. Mamsell Pettersson blev uppsagd och poststationen flyttades till järnvägsstationen, där järnvägsbefalet fick ansvar även för postgöromålen. Det framgår inte av de handlingar jag haft tillgång till vem som hade detta ansvar från början. Genom beslut i januari 1892 fick emellertid Georg Nordgren ersättning med hela 600 kr om året för bestyret med postgöromålen. Det fanns genom den nya järnvägens tillkomst två järnvägsstationer men poststationen låg kvar i den först tillkomna järnvägsstationen. De båda järnvägsstationerna låg på ca 200 meters avstånd från varandra.

Georg Nordgren fick behålla arvodet på 600 kr till sin död. Han efterträddes i augusti 1907 av Axel Ferdinand Persson, som drygt ett halvår senare fick uppleva att post och järnväg skildes åt. Nu fanns det ett kungligt brev av den 17 maj 1907, enligt vilket ett fullständigt postkontor skulle öppnas i Åhus. Så skedde den 1 mars 1908.

Redan den 27 oktober 1902 hade postinspektionen i ett brev till poststyrelsen anført bl a följande:

"Vad Åhus angår synes postkontor där vara behöfligt allenast på grund av den betydliga posttrafiken å platsen. Åhus köping är en livlig affärsplats och en betydande hamnort med tullkammare, apotek och bankkontor. Köpingen har omkring 1200 invånare. Under ett postkontor i Åhus borde förläggas poststationerna Ripa och Yngsjö samt gångpostföringslinjen Åhus-Yngsjö, varjämte detta postkontor borde utbetala ersättning för brevlådtömning inom samhället".

Omkring två år senare anförde postinspektionen att "med hänsyn till förslaget om segelled mellan Åhus och Kristianstad anser postinspektionen, att frågan om postkontor i Åhus bör tills vidare anstå". Efter ytterligare drygt två år skrev postinspektionen i januari 1907 att "Åhus egen posttrafik synes allt för obetydlig för att för närvarande påkalla postkontor". Men några dagar senare togs frågan om ett postkontor upp på köpingsstämman i Åhus den 28 januari 1907. Köpingsnämnden fick då uppdraget "att till K. Generalpoststyrelsen ingå med anhållan om inrättande av självständigt postkontor i Åhus". Kommunalstämman med Åhus socken den 14 februari 1907 instämde i detta.

Kronofogde John Forssander uttalade sig positivt i ett brev till länsstyrelsen den 28 mars 1907 och länsstyrelsen spädde på i sitt brev till poststyrelsen den 12 april 1907: "Åhus köping är numera vad angår såväl folkmängd som rörelse en så betydande plats, att den korresponderande allmänheten synes hava ett fullt berättigat anspråk på att därstädes bliver att tillgå ett självständigt postkontor".

Det var på grundval härav som poststyrelsen hemställde hos regeringen om att ett postkontor skulle öppnas. Samtidigt gjordes samma ansökan beträffande Huskvarna och det kungliga brevet den 17 maj omfattade båda dessa postkontor.

Poststyrelsens följaktliga beslut den 14 november 1907 omfattade indragning av den med järnvägen förenade poststationen samt att under postkontoret skulle "förläggas de under Kristianstads postkontor lydande poststationerna Horna station, Rinkaby, Ripa och Yngsjö samt gångpostföringslinjen Åhus-Yngsjö".

Det fanns då inte något mellanting mellan postkontor och poststationer, men från 1920 började man inrätta postexpeditioner "av det nyare slaget". De var underställda ett postkontor men avgav själva sina medelsredovisningar till poststyrelsen, medan däremot poststationerna redovisade till det överordnade postkontoret. Den relativt lilla omsättningen vid postkontoret i Åhus bidrog till beslutet att från 1922 års ingång degradera det till en sådan postexpedition (diarienummer Ib 1921:1199).

De nyss nämnda fyra poststationerna hamnade nu åter inom förvaltningsområdet för postkontoret i Kristianstad. Postmästare Olof Magnusson hade basat för postkontoret i Åhus från dess start till sin pensionering vid 67 års ålder 1915 och efterträts av Frans August Holmgren. Denne utnämndes nu till postmästare i Höör och som chef för postexpeditionen i Åhus utnämndes Nils Knut Ferdinand Hördahl med titeln "stationsmästare". Han efterträddes vid sin pensionering 1943 av Olof Sixten Friberg. Därefter har bl a Allan Ludvig Åkesson ansvarat för postexpeditionen som med ny terminologi kallas postkontor sedan 1977. Med titeln postmästare har Jörgen Bergquist fått överta ansvaret för de ca 4000 hushåll som har postadress Åhus. Han fick i juli 1978 uppleva inflyttning i nya lokaler i Konsums fastighet från de då trånga lokalerna på Köpmannagatan som hade använts sedan 1961.

Oppmanna

Det fanns en poststation inom Villands härad redan innan avvecklingen av kronobrevbäringen påbörjades. Den hade öppnats i Oppmanna den 1 augusti 1873 med skolläraren Nils Persson Linderoth som föreståndare. Han fick från början 180 kr i årsarvode, men detta höjdes till 240 kr enligt poststyrelsens beslut den 25 februari 1876. Posten kom till Oppmanna två dagar i veckan via en postföringslinje från Fjälkinge gästgivaregård på huvudlinjen mellan Kristianstad och Karlskrona. I Fjälkinge fanns då ännu inte någon poststation, men som vi skall se i det följande inrättades en sådan där fem månader efter att poststationen i Oppmanna hade öppnats. I samband med omläggning av postföringen i anslutning till att poststationen i Balsby öppnades i oktober 1886 fanns det förslag om att dra in poststationen i Oppmanna. Mot detta uttalade sig bl a kronolänsmannen W Holmgren den 15 juli 1886:

"Vad angår poststationen i Oppmanna så kan jag ej annat än på det kraftigaste förorda dess bibehållande. Väl är avståndet mellan Oppmanna by och Arkelstorps station ej särdeles betydligt, 0.4 mil, men desto obekvämare skulle det bliva för socknens sydligare del, från vilkens ytterst belägna hemman avståndet till Oppmanna poststation är 0.6 mil att få detta ytterligare utsträckt till Arkelstorp, och då därtill såsom ett huvudskäl kommer, att ett betydligt antal värdeförsändelser till och från Oppmanna och Söndraby byar utväxlas och i händelse poststationen i Oppmanna indrages någon garanti för dessa försändelsers bekommande ej skulle förefinnas såvida man en, såsom nödigt bleve, från Arkelstorps station med särskilt bud avhämtar varje värdeförsändelse, så synes mig nödvändigheter av härvarande poststations bibehållande vara särdeles i ögonen fallande".

Den förenade post- och järnvägsstationen i Arkelstorp var vid detta tillfälle halvtannat år gammal. Visserligen var nu poststationen i Oppmanna hotad, men slutet blev att poststyrelsen rättade sig efter länsstyrelsen, som efter hörande med kronofogden höll med om länsmannens synpunkter. Det blev ändå kännbart för poststationsföreståndare Linderoth eftersom hans årslön sänktes till 200 kr i samband med omorganisation av postföringen i området. En viss förbättring fick han genom ett personligt tilläggsarvode på 100 kr efter ytterligare tio års tjänstgöring.

Poststationen övertogs av hemmansägaren Nils Oredsson den 1 oktober 1910, vars årsarvode då fastställdes till 275 kr. Det höjdes efter sex år till 360 kr och reglerades ytterligare uppåt under dyrtiden i första världskrigets skugga. Efter Oredsson tog telefonstationens föreståndare Manilla Sofia Nilsson över i september 1921 under hela 30 år. Hennes efterträdare från den 1 juli 1951, Elisabeth Johnsson fick uppleva poststationens indragning den 29 maj 1960.

Järnvägen Kristianstad-Sölvesborg

Järnvägen från Kristianstad till Sölvesborg öppnades för allmän trafik den 1 maj 1874. Då öppnades fem förenade post- och järnvägsstationer på platser, som dittills inte hade haft någon poststation, Nosaby, Fjälkinge, Bäckaskog, Gualöv och Bromölla.

De svenska förenade post- och järnvägsstationerna blev efter hand en stor grupp och omfattade som mest mer än 1400. Gruppen existerade under omkring 110 år. Från den 16 februari 1863 tillämpades en överenskommelse mellan dåvarande SJ och postverket, som vid presentationen fick följande lydelse i utdrag:

"Med undantag endast för Södertelje övre station ävensom alla de orter, å vilka finnes postkontor eller postexpedition, bliva vid samtliga Statens järnvägsstationer även inrättade poststationer, vilka i allmänhet och där ej särskilt annorlunda förordnas, förestås av stationsinspektör, stationsmästare eller annan järnvägstjänsteman på stället".

Överenskommelsen hade föregåtts av omfattande skriftväxling och mer eller mindre på prov hade anordningen med förenande av post- och järnvägstjänst redan börjat. Två skånska järnvägsstationer hade öppnats den 15 november 1862 (Osby och Hästveda) och i Västergötland finns flera intressanta exempel. I Vårgårda finner man t ex den absoluta pionjären när det gäller förenade poststationer.

Det statliga järnvägsbyggandet i Sverige kan sägas ha börjat den 30 april 1855, då de första spadtagen togs för Västra stambanan. Ett kungligt brev som kom mer än ett år senare, den 19 augusti 1856, stadfäste riktlinjerna för stambanenätet. Enligt detta skulle fem stambanor anläggas, vilka nedan anges med start- och öppningsdatum:

1. Västra stambanan, Stockholm-Göteborg. 1855-04-30 -- 1862-11-08
2. Norra stambanan, Stockholm-Riksgränsen. 1863-12-01 -- 1902-11-15
3. Nordvästra stambanan, Laxå-Charlottenberg. 1863-07-01 -- 1871-11-19
4. Östra stambanan, Katrineholm - Nässjö. 1863-07-01 -- 1874-11-23
5. Södra stambanan, Malmö - Falköping. 1855-05-01 -- 1864-12-01

Överenskommelsen mellan postverket och SJ om samarbete genom förening av post- och järnvägsstationer följdes efter hand också av överenskommelser mellan postverket och andra järnvägsföretag. Långt ifrån alla församlingar var med på att järnvägar stakades genom eller intill socknens kyrkby och det finns gott om exempel på att avståndet från kyrkbyn till den närmaste järnvägsstationen blev flera kilometer. Men poststationer i kyrkbyarna låg illa till när det gällde att få behålla poststationen där, sedan tågen började gå. De flesta drogs in och man kan utan överdrift säga, att det hörde till undantagen att kyrkbyn fick ha sin poststation kvar i sådana fall. När järnvägen drogs genom själva kyrkbyn, blev poststationen (oftast med oförändrat namn) flyttad till järnvägsstationen och lantpoststationens föreståndare blev av med sitt arbete i postens tjänst. För järnvägen mellan Kristianstad och Sölvesborg uppkom dock inte några sådana konfliktsituationer.

Systemet med förenade post- och järnvägsstationer började avvecklas i takt med järnvägsnedläggelserna eller SJ:s obemärkning av små stationer. Den 12 maj 1968 gick postverket över till en helt ny transport- och sorteringsorganisation och i snabb takt försvann många förenade post- och järnvägsstationer. Under 1970-talet avvecklades denna form av samarbete helt och hållet. Det fanns några järnvägsstationer i vilka det övergångsvis fanns postställen i stället för poststationer och på en station tillämpades en ovanlig anordning, nämligen biljettförsäljning till tågen av funktionären vid poststället ("postkontoret" från 1986). Det var i värmländska Fagerås, där "postkontoret" drogs in den 31 mars 1992.

De förenade poststationerna mellan Kristianstad och Sölvesborg presenteras i det följande i den ordning de låg vid färd i riktning mot öster, Nosaby, Fjälkinge, Bäckaskog, Gualöv och Bromölla. Det finns i allmänhet inte så mycket att säga om dem. De har under ansvar av stationsföreståndarna ofta skötts av biträden som är anonyma för forskaren, eftersom personallängderna uppger stationsföreståndarnas namn och inte namnen på de biträden som kanske mest svarat för postservicen.

Kristianstad—Sölvesborg.

Plk. N:r 2. Dagligen.	Plk. N:r 4. Dagligen.	Fk. N:r 6. O. L.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.		
9,0	4,0	11,40	<i>Kristianstad</i>	7,35	2,45	11,0
9,11	4,11	—	<i>Nosaby</i>	7,25	2,35	—
9,32	4,32	—	<i>Fjälkinge</i>	7,10	2,20	—
9,42	4,42	—	<i>Bäckaskog</i>	6,55	2,5	—
9,55	4,55	—	<i>Gualöv</i>	6,42	1,52	—
10,10	5,10	—	<i>Bromölla</i>	6,30	1,40	—
10,30	5,30	12,55	<i>Sölvesborg</i>	6,0	1,15	9,40
				Dagligen. N:r 1. Plk.	Dagligen. N:r 3. Plk.	O. L. N:r 5. Fk.

Nosaby

Banvakten Ola Jönsson Holmqvist antogs med 200 kr i årsarvode till föreståndare för järnvägsstationen i Nosaby när den öppnades den 1 maj 1874. Hans förordnande torde ha varit av tillfällig art. Vi möter senare stationsföreståndaren Ola Esbjörnsson som ansvarig för postgöromålen, till en början med oförändrat årsarvode men vid 1902 års allmänna reglering av arvoden till de förenade poststationerna höjt till 240 kr.

Emil Persson tog över den 1 september 1906, följd den 1 december 1914 av Erik Paulsson. Han avgick redan den 30 september 1918 och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Nosaby: Josef Emil Liljorstrand (1918-1925), J F V Hjelman (1926-1933), Konrad Håkansson (1933-1940), Thure Brandt (1940-1943), Bo Fagerström (1943-1946), Göte Wilhelm Arrhenius (1946-1954) och Arvid Erland Thomasson (1955-1961).

Den 28 maj 1961 var sista dagen för järnvägsepoken på posten i Nosaby. SJ:s förre platsvakt Inez Göta Teresia Bondesson, som under tiden 1942-1961 ansvarade för den förenade post- och järnvägsstationen i Rödaled, blev nu föreståndare för poststationen i Nosaby och fick uppleva dess namnändring till Kristianstad 6 med april månads ingång 1969. Hon fick också uppleva 1970-talets fortsatt rivande utveckling med bl a den omorganisation som innebar att poststationen redovisades som ett sk postställe från den 1 oktober 1974. Benämningen blev postkontor från och med 1986, då snart sagt alla fasta postanstalter med kundbetjäning började kallas postkontor. Fortsatt rationalisering medgav indragning av postkontoret den 1 februari 1991.

Fjälkinge

Stationsinspektorn Herman Nikolaus Andersson blev ansvarig för posten i Fjälkinge, när poststationen öppnades i järnvägsstationen den 1 maj 1874. Carl Johan Herman Svensson lär ha kommit närmast efter honom. Han tog över den 1 april 1884 och var i tjänst under 38 år. Med 22 års erfarenhet av den förenade post- och järnvägsstationen i Edestad tillträdde Elof Isidor Nordenhielm den 1 maj 1922, följd av Nils Evald Teodor Olsson (1933-1948), Herman Vilhelm Ohlsson (1948-1951), Joel Sigfrid Adrian Skogsgårdh (1951-1960) och N G Norén (1960-1961).

Post och järnväg skildes den 1 juli 1961 och en postexpedition inrättades. Den organiserades som postkontor 1977 med tillämpning av ny terminologi. Dess chef har med titeln postmästare fått överta ansvaret för service till drygt 1700 hushåll.

Över Fjälkinge expedierades under tiden 1 maj 1946 - 31 oktober 1952 posten till postombudet i Legeved. I dess datumstämpel hade graverats FJÄLKINGE POSTOMB 1. Samma text fanns i den datumstämpel som användes från den 1 juli 1961 till den 30 september 1967 vid postombudet i Skånes Viby, sedan den sistnämnda poststationen dragits in.

Bäckaskog

Enligt anteckningar i de handlingar jag haft tillfälle att studera ansvarade följande ordinarie järnvägsanställda för posten i Bäckaskog efter poststationens öppnande den 1 maj 1874: Johan Georg Lindman (1874-1885), Anders Nilsson (1885-1927), Johan Edvin Ekström (1928-1942), Gustaf Vilhelm Liljeberg (1943-1949), Märten Daniel Carlbom (1950-1954), Sture Valter Svensson (1954-1958) och Gustav Ivar Gullvén (1959-1972). Poststationen ersattes den 1 november 1972 med lantbrevbäring från Fjälkinge.

Fyra postombud har under skilda perioder fått sin post expedierad över Bäckaskog, nämligen

1 april 1942 - 31 mars 1961 Nymö

med datumstämpelgravvren BÄCKASKOG POSTOMB 1,

1 mars 1945 - 31 mars 1962 Kiaby

med datumstämpelgravvren BÄCKASKOG POSTOMB 2,

1 april 1946 - 31 mars 1964 Barum Övre

med datumstämpelgravvren BÄCKASKOG POSTOMB 3 samt

1 mars 1955 - 31 oktober 1972 Ivö

med datumstämpelgravvren BÄCKASKOG POSTOMB 4.

Gualöv

Med 200 kr i årsarvode för sysslan med posten antogs järnvägens stationsföreståndare och banvakt Olof Larsson till föreståndare för poststationen i Gualöv när den öppnades i stationshuset den 1 maj 1874. Den 10 januari 1887 tog Janne Liljeberg över ansvaret, följd efter sin död 1929 av följande ordinarie järnvägsmän: Gustaf Vilhelm Liljeberg (1929-1942), Gustaf Roos (1943-1959), Hans Gustav Arne Book (1959-1961) och Gösta Verner Emilsson (1961-1970).

Posten skildes från järnvägen den 1 augusti 1970 och den efter sex månaders vakans tillsatte poststationsföreståndaren Stina Maj-Britt Emilsson fick uppleva hur ny terminologi gjorde att poststationen kallades postkontor från den 1 oktober 1978. När detta skrivs i oktober 1992 finns postkontoret ännu kvar med postutdelning från Bromölla i vars underlag hushållen i Gualöv är medräknade.

Posten till postombudet i Tosteberga expedierades under dess existensperiod, oktober 1943 - mars 1961, över Gualöv. Ingrid Svensson skötte postombudet under dess första period och den 1 juli 1955 flyttades avtalet över på Rosalie Gladh.

Bromölla (1)

Stationsinspektör Johan Fredrik Holm fick ansvar för posten i Bromölla när poststationen öppnades i järnvägsstationen den 1 maj 1874. Den 22 juli 1895 tog Gustaf August Andersson över, följd 1935 av Erik Julius Bernadotte Magnéli. Den sistnämnde fick uppleva hur siffran 1 lades till namnet Bromölla den 1 juli 1939 samtidigt som en poststation med namnet Bromölla 2 öppnades. Ett förslag av kommunalnämnden i Ivetofta att järnvägspoststationens namn skulle ändras till Årup vann inte avseende. Följande ordinarie järnvägsmän var också ansvariga för posten vid poststationen Bromölla 1: Carl Hugo Ahlstedt (1942-1948) och Paul Valdemar Hjörning (1948-1952).

Den med järnvägen förenade poststationen drogs in med 1953 års ingång. Samtidigt slopades tilläggs-siffran 2 för den nytillkomna posten i Bromölla.

Bromölla (2)

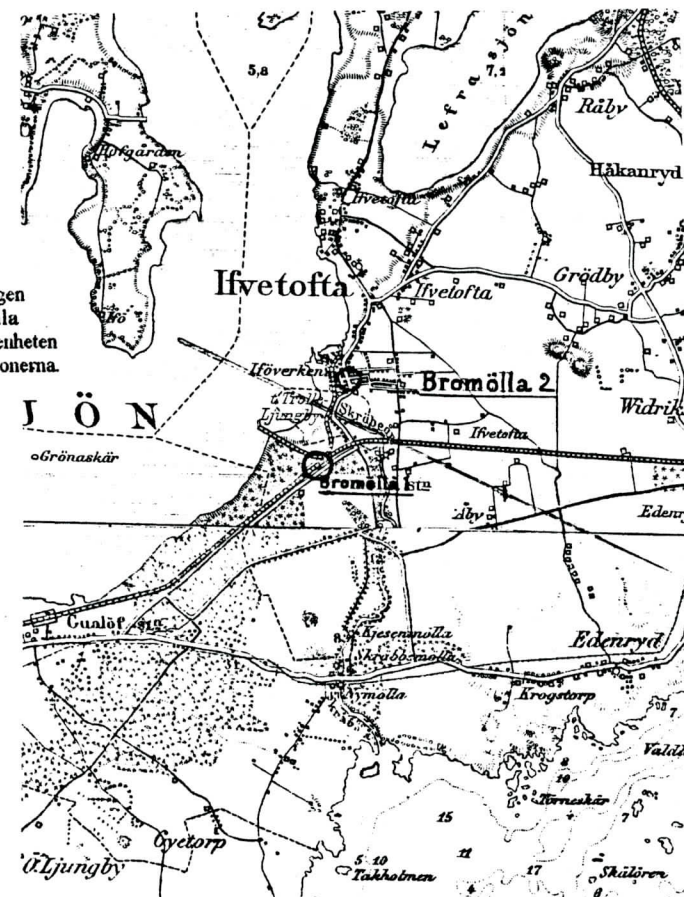
På framställning av kommunalnämnden i Ivetofta om en poststation och postutdelning inom själva Bromölla samhälle gjorde postmästaren i Sölvesborg en utredning till poststyrelsen i september 1936. Ärendet gick via postdirektionen i Malmö och blev av någon anledning liggande där. Inte förrän den 4 februari 1939 skickades det vidare, då med närmare tre sidor kompletterande maskinskriven information. Därur hämtas följande:

"Postförhållandena för befolkningen inom det i rask utveckling stadda Bromölla brukssamhälle äro för närvarande otillfredsställande. Den enda postanordning, som finnes inrättad för brukssamhället, utgöres av brevlådsbefordran medelst omnibus en gång dagligen. Korrespondenterna äro såhunda i övrigt hänvisade till att själva, genom egna bud eller genom förmedling av ortens handlande, ombesörja sina postärenden vid den omkring 1.3 - 2.0 kilometer därifrån belägna, med järnvägsstationen förenade poststationen i Bromölla."

Postdirektionens yttrande utmynnade i en hemställan om att den förenade poststationen skulle namnändras till Bromölla station och att en ny med enbart namnet Bromölla skulle öppnas i brukssamhället. Poststyrelsen valde i stället i sitt beslut den 11 februari 1939 namnet Bromölla med tilläggs-siffrorna 1 resp 2.

Den nya poststationen öppnades den 1 juli 1939 med Karin Dagny Hellberg som föreståndare. Hon hade varit postbiträde vid postkontoret i Sölvesborg sedan juni 1928. Poststationen stushöjdes till postexpedition den 1 februari 1945. Den utvecklades starkt i takt med samhällets expansion. Med ny terminologi kallas den postkontor sedan 1977, vars chef Evert Karlsson med titeln postmästare har fått ta över ansvaret för service till drygt 5000 hushåll inklusive dem i Gualöv och Näsum.

Ett kartklipp i framställningen om en poststation i Bromölla brukssamhälle visar belägenheten av de två berörda poststationerna.

Ivö

Vid avregleringen av de sista kronobrevbäarna med 1876 års utgång, för Villands härad senast i landet, beslöt poststyrelsen om inrättande av fem poststationer, vilka avhandlades i skriftväxling med länsstyrelsen under loppet av hösten 1876. I ett brev så sent som den 14 december 1876 översände länsstyrelsen till poststyrelsen bl a förslagskontrakt angående en ny postföring från Bäckaskog till Ivö med Jakob Nilsson i Kiaby som entreprenör och i motsatt riktning med Sven Månsson. På delsträckan mellan Bäckaskog och Barum var postföringen gemensam med posten från Bäckaskog till Oppmanna och Villands Vånga.

Sven Månsson antogs till föreståndare för den poststation som öppnades i Ivö med 1877 års ingång. Han var kronofjärdingsman och fick enligt poststyrelsens beslut den 12 januari 1877 75 kr i årsarvode. Detta höjdes 1892 till 100 kr.

I april 1902 tog handlanden Ola Nilsson över poststationen Han var i tjänst även under första världskriget men jag har inte lyckats få fram uppgifter om hans efterträdare. Poststationen drogs in med februari månads utgång 1955.

Villands Vånga

Från Oppmanna inrättades en postföringslinje till Vånga med 1877 års ingång och en poststation öppnades på sistnämnda plats med namnet Villands Vånga. Enbart namnet Vånga var redan upptaget av en poststation i Östergötland. I Västergötland hade en poststation med samma namn fått suffixet "by" för att undvika felsortering av post.

I Villands Vånga antogs skolläraren Per Holmer till föreståndare med 150 kr i årsarvode. Vid den snart följande utredningen om att införa lantbrevbäring föreslogs poststationen till indragning. Endast genom att Holmer gick med på minskning av arvodet till 70 kr räddades poststationen från indragning den gången. Det höjdes emellertid till 200 kr redan i augusti 1882.

Efter Per Holmers död i april 1896 blev folkskolläraren Mikael Nils Gustaf Lindgren nästa ordinarie föreståndare. Han efterträddes den 1 juli 1913 av Alma Carlsson, alljämt med 200 kr i årsarvode. Det höjdes i november 1916 till 240 kr och följde sedan utvecklingen och den efter andra världskriget begynnande inflationen. Alma avgick med pension den 1 april 1959 och efter mer än ett års vikariat övertog Elisabeth Johnsson poststationen den 29 maj 1960. Hon fick uppleva att den höjdes till postexpedition den 1 oktober 1962. Denna status fick den dock inte behålla så länge, för redan med juli månads utgång 1972 drogs den in.

Österslöv

Gustaf Svensson utsågs till föreståndare för poststationen i Österslöv när den öppnades den 1 januari 1877 som följd av att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen även inom Villands härad. Han efterträddes vid sin död i augusti 1878 av änkan Elin Svensson. Posten befordrades med gående bud från Kristianstad.

Redan under den förste poststationsföreståndarens tid hade indragning av poststationen förts på tal. I anslutning till planerna på lantbrevbäring ville man nämligen ersätta gångposten och poststationen med en lantbrevbäring från Kristianstad. Mot detta vände sig kommunalstämman vid sammanträde den 17 mars 1878. En särskilt utsedd kommitté med bl a kyrkoherden Andr. Bruzelius gjorde den "vördsamma och odmjuka" framställningen den 1 april 1878 och lyckades få poststyrelsen att acceptera önskemålen om att få behålla poststationen mot att föreståndarens arvode sänktes från 150 till 100 kr per år.

Elin Svensson blev emellertid uppsagd från sina tjänst som poststationsföreståndare och postförare i oktober 1885, när järnvägen mellan Kristianstad och Immeln började närma sig sin fullbord. Den 20 december 1885 flyttades poststationen till

järnvägen, där stinsen N Olsson blev ansvarig för posten. Han följdes 1893 av Ola Nilsson och därefter ansvarade följande järnvägsmän för postservice i samhället: Hans Hansson (1913-1923), Karl Martin Mårtensson (1924-1944), Frans Thure Wiberg (1944-1957) och Victor Sörlin (1958-1969).

Poststationen ersattes med lantbrevbäring från Kristianstad den 1 juni 1969 samtidigt som järnvägsstationen stängdes.

Näsum

I Näsum inrättades en poststation den 1 januari 1877 som en följd av att ansvaret för kronobrevbäringen överfördes på postverket. Förre inspektorn G Ekström antogs till föreståndare med 300 kr i årsarvode. Efter hans död i mars 1899 uppehölls befattningen på vakans tills den formellt övertogs den 1 juni av Johan Hilding Ankarloo. Denne fick frånträda sitt avtal, när järnvägen mellan Älmhult och Sölvesborg togs i bruk för posttrafik den 23 maj 1901.

Då flyttades poststationen till järnvägsstationen och stinsen Nils Ohlsson fick ansvaret för samhällets postservice. Efter honom vilade detta ansvar på följande järnvägsmän: Johan August Brunér (1929-1930), Johan August Hagelberg (1930-1935), Arvid Teodor Lindén (1935-1956), Sture Evert Johansson (1956-1963) och Olof Bertil Arnér (1963-1964).

Den 1 april 1964 skildes post och järnväg åt samtidigt som poststationen blev stathöjd till postexpedition. Maria Svensson blev chef med titeln stationsmästare. Som en följd av 1970-talets generella förändringar benämndes postexpeditionen lokalpostkontor 1977 och Maria fick titeln lokalpostmästare. Prefixet "lokal" försvann med 1986 års ingång. Postutdelningen till Näsum administreras från postkontoret i Bromölla.

Torsebro

Som komplettering till postnätet i anslutning till att postverket tog ansvaret för kronobrevbäringen inrättades med 1877 års ingång en poststation i Torsebro. Nils Johan Blomqvist blev föreståndare med 150 kr i årsarvode. Ett helt sådant fick han dock inte uppleva, för poststationen drogs in redan den 30 juni 1877. Den ersattes med en poststation i Fjälkestad, där skolläraren J Wiberg blev föreståndare, också han med 150 kr i årsarvode.

Indragningen av poststationen i Torsebro kan sägas ha varit beslutad redan vid dess tillkomst. När kyrkoherde Ternström i Fjälkestad fick veta, hur den nya postorganisationen planerats, skrev han den 12 december 1876 till poststyrelsen och framhöll

det olämpliga i att förlägga socknens poststation till Torsebro. Han ansåg att vid denna plats skulle befolkningen "nära nog hava samma besvär att där hämta sin post, som om den skulle hämtas i Kristianstad; ja större än som nu är fallet, ty hittills hava de allra flesta breven, de hitgående åtminstone, gått genom min hand och väska".

Länsstyrelsen insåg att den ursprungligen valda platsen för poststationen var olämplig och skrev den 23 december 1876 till poststyrelsen att Ternströms skäl att i stället vilja förlägga poststationen till kyrkbyn var "fullkomligt sanningsenliga och behjärtansvärda".

Viss ändring av postföringslinjen och varseltid för det redan tecknade kontraktet med poststationsföreståndaren bidrog till att Torsebro poststation fick finnas under ett halvår. I Torsebro inrättades långt senare ett postombud (se sist i detta avsnitt).

Namnet Torsebro förekom åter i handlingarna när planeringen för ny postorganisation gjordes i anslutning till att järnvägen Hästveda - Karpalund byggdes. Postinspektör Hugo Winroth skrev emellertid den 2 november 1886 till poststyrelsen att trafikstationen i Torsebro skulle komma att benämnas **Bjälöf**, och han önskade att även poststationen skulle få detta namn. Så blev det också, och när tågen började gå, inrättades den förenade poststationen med det namnet den 16 november 1886.

Carl Axel Rosendahl blev förordnad som ordinarie föreståndare efter att ha haft ansvaret för poststationen i Färlöv under tre år. Med 1925 års utgång fick han pension, 65 år gammal. Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för poststationen i Bjälöv till dess indragning med mars månads utgång 1963: Bengt Hansson (1926-1946), Cai Idar Sigfrid Ehrington (1946-1952), Stig Allan Vallentin Bergqvist (1952-1956), Ann-Marie Persson (1956-1957), Britt-Marie Råberg (1957-1962) samt Rune Helmer Stark (1962-1963 på vakans).

Över poststationen i Bjälöv expedierades posten till postombudet i Torsebro, som inrättades vid 1935 års ingång med handlanden Nils Roos som ansvarig. Avtalet överflyttades 1952 på Ernst Gunnar Roos och när poststationen i Bjälöv drogs in den 31 mars 1963, blev Färlöv utväxlingsplats för postombudet. Det drogs in den 30 april 1970.

Ripa

Med tillkomsten av järnvägsdelen mellan Everöd och Åhus öppnades den 18 december 1883 en förenad post- och järnvägsstation i Ripa liksom i Lyngby i den angränsande Everöds socken i Gälds härad. Ola Mårtensson blev ansvarig för posten, följd 1897 av stationskarlen Per Frick. Bytena kom nu relativt tätt och Anders Andersson tog över 1904, för att fyra år senare lämna över till Magnus Larsson. Den sistnämnde hade hunnit med att vara poststationsföreståndare i Fulltofta under sju år och i Kastberga under tio år. Nu blev han emellertid Ripa trogen under 19 år eller till och med januari 1927. När han avgick skildes post och järnväg formellt åt men med post-

stationen inrymd i stationshuset ansvarade Anna Olsson för den under drygt ett halvår innan Tekla Nilsson tog över den 1 november 1927. Hon kom att bli den som längst hade ansvarat för poststationen i Ripa, i det allra närmaste 31 år. Poststationen drogs in den 1 oktober 1958. Lantbrevbäring från Åhus till Yngsjö över Ripa blev ersättningen.

Kristianstad—Efveröd—Åhus.

(Från den 18 december 1883.)

Fkmp. Brl. N:r 4.	Fkmp. Brl. N:r 8.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.	
11,40	6,23	<i>Kristianstad</i>	8,34	3,33
12,0	6,45	<i>Karpalund</i>	8,25	3,24
12,12	6,58	<i>Skepparslöf</i>	8,5	3,1
12,26	7,15	<i>Ovesholm</i>	7,52	2,49
12,48	7,47	<i>Tollarp</i>	7,21	2,27
12,59	8,4	<i>Lyngsjö</i>	7,0	2,12
1,7	8,17	<i>Efveröd</i>	6,49	2,2
	Fk. Brl.		Fkmp. Brl.	Fkmp. Brl.
	N:r 6.			
	2,20	<i>Efveröd</i>	6,44	1,55
	2,27	<i>Lyngby</i>	6,37	1,48
	2,53	<i>Ripa</i>	6,11	1,25
	3,8	<i>Åhus</i>	5,55	1,10
			N:r 1.	N:r 5.
			Fk. Brl.	Fk. Brl.

Arkelstorp

Vid järnvägen Älmhult-Kristianstad öppnades den 20 december 1885 en poststation i Arkelstorp, när järnvägen på delsträckan till Immeln öppnades för allmän trafik. I häfte nr 159 i den posthistoriska serien berättas mera om posten vid hela järnvägssträckan mellan Kristianstad och Älmhult.

Nils Björkman blev från starten ansvarig för posten i Arkelstorp. När han avgick i september 1912, 71 år gammal, vikarierade E Davidsson tills Ola Nilsson kunde ta över i maj 1913. Denne hade dessförinnan förestått stationen i Österslöv under 22 år. Han fick pension i juli 1924 och efter honom ansvarade följande järnvägsmän för posten i Arkelstorp: Adolf Lindqvist (1924-1944), Carl Martin Mårtensson (1944-1955), Sigurd Ernst Lennart Fritz (1955-1957), Frans Thure Wiberg (1957-1963) och Erik Henry Kloow (1963-1965).

Den 1 oktober 1965 skildes posten från järnvägen och i stället öppnades en postexpedition med Inga Holmberg som chef. De stora ändringarna under 1960- och 1970-talen i postens verksamhet medförde bland annat en ny terminologi och postexpeditionen kallades "lokalpostkontor" 1977 med prefixet "lokal" borttaget från och med 1986. Chefstiteln blev nu postmästare, vars ansvar bland annat omfattade service till närmare 1100 hushåll i Arkelstorp.

Rinkaby

Mellan Kristianstad och Åhus fanns sedan 1862 en av postverket underhållen postföringslinje som passerade Gustaf Adolf och Rinkaby kyrkor. Genom denna kunde invånarna i Rinkaby sända och ta emot brev. Enligt 1872 års postortlexikon, "utgivet på föranstaltande av Kungl. Generalpoststyrelsen", kunde de välja mellan postadressen Åhus och Kristianstad.

Med tillkomsten av den direkta järnvägen mellan Kristianstad och Åhus fick de emellertid en egen poststation den 19 maj 1886, inrymd i järnvägsstationen. Där tog stationsmästaren Olof Agabus Bayard ansvar för postservicen.

Jernvägspostbefordran:

Från och med den 19 dennes, då postbefordran vidtog å den nyöppnade bandelen *Kristianstad—Åhus*, framgår postkupéexpeditionen n:r XIII, förutom med tågen n:r 4 och 5 å sträckan *Hessleholm—Kristianstad*, jemväl med tågen n:r 3 och 6 å hela linien *Hessleholm—Kristianstad—Åhus* samt befordras karterad post i afstängdt, löst fack med tågen n:r 4 och 5 mellan *Kristianstad* och *Åhus* äfvensom breflåda med samma tåg till och från alla postanstalter å linien *Kristianstad—Åhus*.

Poststationer:

Rinkaby och *Viby* poststationer (nya), tillhörande första klassens lägre afdelning, skola lyda under postinspektionen i Södra jernvägspostdistriktet och direkt utvexla post med postkupéexpeditionen n:r XIII samt postkontoret i Kristianstad.

Landtbrefbäring:

Landtbrefbäringen två gånger i veckan, fram och åter, å linien *Kristianstad—Gustaf Adolf—Rinkaby* indrogs den 15 dennes.

På detta sätt informerade poststyrelsen genom ett cirkulär sina postförvaltare om förändringarna när järnvägen mellan Kristianstad och Åhus skulle tas i bruk för allmän trafik den 19 maj 1886.

Ansvaret för postgöromålen i Rinkaby vilade under en kort period efter Bayards död på stationsskrivaren Emil Davidsson. Näste ordinarie järnvägs- och postchef i Rinkaby blev Nils Persson från den 1 oktober 1911. Sedan denne slutat 1925 vid 62 års ålder ansvarade följande ordinarie järnvägsmän för samhällets postservice: Nils Eric Ericsson (1926-1946), Frans Herbert Andersson (1946-1949), F R M Bergström (1949-1956) och Oskar Verner Karlsson (1956-1962).

På grund av järnvägens nedläggning skildes post och järnväg åt den 1 november 1961 och Justina Marianne Karlsson blev föreståndare med poststationen kvar i järnvägens stationshus. Hon fick titeln stationsmästare genom att poststationen höjdes till en s k C-postexpedition den 1 maj 1975. Från den 1 november samma år ändrades namnet från Rinkaby till Kristianstad 14. Två år senare blev beteckningen

"lokalpostkontor" på grund av ändrad terminologi och från 1986 års ingång kallades alla fasta postanstalter med kundbetjäning för postkontor.

Rinkabyborna tyckte inte om att de förlorade ortens namn i postadressen men med en ny policy medgav poststyrelsen att ett antal orter skulle få tillbaka sin ursprungliga postadresser. Så blev fallet för Rinkaby och ett 20-tal andra samhällen den 1 april 1992.

Viby (Skånes Viby)

Med namnet Viby öppnades en förenad post- och järnvägsstation när järnvägen mellan Kristianstad och Åhus uppläts för allmän trafik den 19 maj 1886. Johan Håkansson fick ansvar för både post- och järnvägsstöromålen och blev platsen trogen till sin pensionering den 1 oktober 1922 i sitt 66:e levnadsår.

Efter en vakansperiod tog Anton Emanuel Liljeqvist över ansvaret den 1 januari 1923. Han hade varit föreståndare för poststationen i Östaröd sedan 1909 och flyttade 1928 till Önnestad. Med 1929 års ingång flyttades ansvaret i Viby över på Alfred Niklasson, som dessförinnan hunnit vara föreståndare för poststationerna i Ekestad och Loshult. Han avgick med 1937 års utgång och efter en vakansperiod blev Johannes Edvard Carlsson post- och järnvägsföreståndare i Viby. Han fick byta ut datumstämpel och sigill den 11 juni 1945, då poststationens namn fick prefixet "Skånes".

I november 1947 tog Alfred Ekberg över poststationen i Skånes Viby. Sedan han gått i pension den 1 maj 1957 övertogs ansvaret för poststationen av Signe Elisabeth Ekberg som fick uppleva poststationens indragning den 30 juni 1961. Den ersattes med ett postombud med gravyren FJÄLKINGE POSTOMB 1 i datumstämpeln. Handlanden Nils Bertil Svensson övertog postombudssysslan efter fru Ekberg med november månads ingång 1963. Från den 1 oktober 1967 ersattes postombudet med lantbrefbäring från Fjälkinge.

Det blev åter en fast postanordning i Fjälkinge genom tillkomsten av ett postställe där den 2 januari 1975. Fram till och med oktober 1975 användes där en datumstämpel med gravyren FJÄLKINGE - SKÅNES VIBY och därefter med gravyren KRISTIANSTAD 1 - SKÅNES VIBY till och med 1980.

Enligt en uppgift skulle datumstämpeln redan från och med 1981 ha haft gravyren SKÅNES VIBY. Med 1986 års ingång ändrades termen postställe till postkontor och Ingrid Persson, som var ansvarig för servicen fick i augusti 1991 flytta från lokalen i det gamla stationshuset och börja serva sina kunder hos handlanden i byn, där posten fick inreda en kassaexpedition. "Sametablering" kallades detta sätt att minska lokalkostnaderna, en form som vidare utvecklades och utan f d postanställda senare skulle bli allt vanligare sedan postens ledning utarbetat regler för den rationalisering som fick namnet "Nät 92". I stället för att anlita postens eget folk träffade man avtal med affärsidkare av olika slag som fick de små postkontoren på entreprenad.

Balsby

Vid järnvägen mellan Kristianstad och Älmhult var det inte självklart att poststationer skulle öppnas i varje järnvägsstation. Eftersom Balsby-borna inte fick någon poststation gjorde de en särskild framställning till poststyrelsen. Järnvägsbolaget stödde dem och skrev till poststyrelsen den 26 januari 1886, *"att Balsby är en betydlig by, bebodd av en i allmänhet synnerligen välmående och ganska företagsam befolkning, vilken jämte den postutväxling, som betingas av de inom orten frambragta huvudsakliga produkterna spannmål, brännvin och kreatur, har vidsträckt skriftväxling med uti Amerika boende anhöriga"*.

Efter sedvanlig remissomgång, då man samtidigt berörde frågan om en poststation i Kaffatorp, skrev länsstyrelsen i Kristianstad till poststyrelsen den 23 juli 1886, *"att beträffande inrättande av poststationer vid Balsby och Kaffatorp sådan torde vara av behovet påkallad vid förstnämnda plats men däremot icke vid den senare"*.

Poststyrelsen beslöt att en poststation skulle öppnas i Balsby järnvägsstation med oktober månads ingång 1886. Föreståndare blev Ola Persson, som följdes i februari 1901 av August Persson. Befattningen har därefter innehafts av följande järnvägsanställda: Per Svensson Broberg (1932-1937), Anton Holmgren (1937-1945), Ivar Wickström (1945-1957) och Ester Nilsson (1957-1961).

När poststationen drogs in den 1 september 1961, inrättades ett postombud enligt ett avtal med Statens Järnvägar. Detta överflyttades två år senare på Ester Nilsson personligen. I postombudets datumstämpel fanns gravyren NOSABY POSTOMB 1. Det blev efter hand allt mindre trafik och från den 1 april 1969 kunde postombudet ersättas med lantbrevbäring från Kristianstad.

Ekestad

I ett brev till poststyrelsen den 21 juli 1890 gjorde ordföranden för Österslövs kommunalnämnd och kommunalstämma Carl Möllerberg en framställning till poststyrelsen om att få en poststation öppnad i Ekestads järnvägsstation. Brevet försågs också med underskrifter av många av traktens invånare.

De hade framgång i det försöket, delvis beroende på att vid den följande remissbehandlingen kunde trafikchefen vid Kristianstad-Immeln järnväg bekräfta, *"att stationsföreståndaren i Ekestad anses äga nödiga kunskaper för skötandet av posten och är han för övrigt pålitlig och lämplig"*.

Poststationen öppnades med 1891 års ingång och den redan placerade järnvägsstationsföreståndaren Sven Olsson fick nu ansvar också för postservice. Han blev kvar i Ekestad till pensionsavgången vid 64 års ålder. Då tog Alfred Niklasson över med 1923 års början efter att ha varit ansvarig för poststationen i Loshult sedan dess tillkomst den 31 juli 1909.

Niklasson fick förflyttning till Viby och följdes i Ekestad av Carl Wilhelm Blomqvist den 1 maj 1929. Därefter ansvarade A Ekberg (1942-1947) och Agnes Linnea Nilsson (1947-1959) för postsysslan i Ekestad till poststationens indragning den 1 november 1959.

Kaffatorp

Handlanden August Johansson i Kaffatorp samt åtskilliga personer i Hemmingslycke och i övrig trakt kring Kaffatorp skrev i december 1885 till poststyrelsen och begärde att få en poststation i Kaffatorps stationshus i samband med att järnvägstrafiken utsträcktes vidare mot norr. Under remissbehandlingen uttalade postmästare Per Svensson i Kristianstad bl a detta:

"Vad som huvudsakligast kan vara att invända emot inrättande av poststation vid nämnda järnvägsstation är att den ligger på så kort avstånd, endast två kilometer, från Arkelstorp, varest, för förbindelsen med Oppmanna, poststation under alla förhållanden är nödig, och även om poststation inrättas i Kaffatorp, torde det, med fäst at avseende å Vänga sockens vidsträckthet, bliva nödigt fortfarande bibehålla poststation i Villands Vänga".

Efter en omfattande handläggning av frågan med åtskilliga remissyttranden beslöt poststyrelsen den 6 augusti 1886 att någon poststation inte skulle inrättas i Kaffatorp. Till beslutet bidrog landskansliets uttalande den 23 juli 1886 att det inte behövdes någon poststation där.

Ärendet blev åter aktuellt sedan ett stort antal personer i trakten av Kaffatorp skrev till poststyrelsen den 3 januari 1891. De framhöll att omsättningen av gods varit i ständigt stigande sedan järnvägsstationen öppnats och att *"bristen av en poststation därstädes blivit alltmera kännbar"*. Stationsföreståndare N Björkman intygade att den gjorda framställningen var *"till alla delar befogad"*.

Av flera skäl blev ärendet försenat. Efter en påminnelse från bl a handlanden August Johansson den 4 januari 1892 redovisade postinspektör Hugo Winroth i Malmö sina synpunkter till poststyrelsen. Han tyckte att avståndet från andra redan befintliga poststationer till Kaffatorp var allt för *"ringa för att sagde behov skulle kunna anses mera trängande och såldes skäl förefinnas till att den ifrågasatta poststationen inrättades utan villkor från postverket"*.

Sedan Kristianstad-Immeln järnvägsaktiebolag förbundit sig att inte begära någon ersättning från postverket under tre år för att dess personal ansvarade före en poststation, beslöt poststyrelsen att poststationen skulle öppnas med maj månads ingång 1892. Åt postinspektionen uppdrogs *"att senast i början av februari månad 1895 till Kungl.Styrelsen inkomma med yttrande och förslag, om och på vilka villkor poststationen i Kaffatorp borde efter april månads utgång samma år fortfarande bibehållas"*.

Postinspektör Victor Melander redovisade den 23 januari 1895 bl a att frimärken sålts för 325 kr under 1893 och för 347 kr under 1894. Poststyrelsen beslöt på grundval härav att poststationen skulle bibehållas och att 120 kr i årsarvode skulle utgå till föreståndaren. Följande järnvägsanställda ansvarade för poststationen till dess att den kunde ersättas med lantbrevbäring i kombination med ett postombud den 29 maj 1960: Per Jacobsson Smittberg (1892-1919), Axel Persson (1919-1924), Karl August Svensson (1924-1927), Ludvig Larsson (1927-1929), Nils Jonsson (1929-1935), Jean Jönsson (1935-1936), Selma Teresia Svensson (1936-1943), Anders Frick (1943-1947), Viola Olofsson (1947-1953) och Margareta Persson (1954-1960).

Postombudet fick gravyren VILLANDS VÅNGA POSTOMB 1 i datumstämpeln. Avtal träffades med Nils Erik Jönsson om att svara för postombudets skötsel. Han fick 75 kr i månaden för den sysslan. Postombudet drogs in den 1 november 1964, sedan det visat sig att lantbrevbäraren kunde betjäna även de få personer som anlitat detta.

Horna station (Horna)

I ett brev till poststyrelsen den 30 oktober 1885 anmälde styrelsen för Kristianstad - Åhus järnvägsaktiebolag att järnvägen "bliver färdig att för trafik upplätas senast under första eller andra månaden av nästkommande år". Detta föranledde en remiss till postmästaren i Kristianstad som i sitt svar den 22 november 1885 uppgav, "att de hållstationer vid Kristianstad-Åhus järnväg, vid vilka skäligen bör kunna ifrågasättas inrättande av poststationer är Håslöv och Rinkaby".

Han tillade att Horna hållstation fanns i en ort där man inte kunde påräkna någon livligare korrespondens. Postinspektionen uppgav i sitt remissvar den 1 mars 1886 att Håslövs hållplats skulle komma att kallas Viby för att inte förväxlas med den vid Malmö-Trelleborg belägna stationen med namnet Håslöv men berörde inte alls någon poststation i Horna. Först sedan poststyrelsen fått utfästelse att Horna och Kavrö bysamhällen själva skulle bekosta avlöningen till järnvägsbefälet för postsysslan lät poststyrelsen öppna en poststation i Horna stationshus den 1 juli 1894. Den fick namnet Horna station och inte förrän den 15 maj 1939 slopades suffixet "station" i poststationens namn.

Alla dagar			
No 3.		No 5.	
ankomst	afgång	ankomst	afgång
Åhus	6.30	"	1.40
Horna	6.40	6.42	1.52
Rinkaby	6.47	6.51	2.1.
Viby	7.1.	7.5.	2.11.
Hammar	7.10	7.12	2.22
Kristianstad	7.20	"	2.31.
från Håslövholm	"	7.50	"

Åhus
Horna
Rinkaby
Viby
Hammar
Kristianstad
från Håslövholm

Alla dagar			
No 4.		No 6.	
ankomst	afgång	ankomst	afgång
Åhus	11.35	6.58	"
Kristianstad	"	12.0	7.40
Hammar	12.8.	12.10	7.48
Viby	12.15	12.19	7.55
Rinkaby	12.29	12.33	8.9.
Horna	12.38	12.40	8.18
Åhus	12.50	"	8.50

Åhus
Kristianstad
Hammar
Viby
Rinkaby
Horna
Åhus

Detta förslag till tidtabell för tågen på den nya järnvägen sändes från järnvägsbolaget till poststyrelsen den 30 oktober 1885. Endast vid Viby och Rinkaby öppnades poststationer vid tågstarten. Horna fick en poststation senare, den 1 juli 1894, och Hammar ett år senare med namnet Hammarlund.

Den 18 februari 1902 skrev byåldermannen Nils Svensson till poststyrelsen och anhöll att samhällena från och med den 1 april 1902 skulle "bliva befriade från ovannämnda avlöningsskyldigheter dock med bibehållande av poststationen i oförändrat skick". Under mellantiden hade poststationens fortsatta existens hängt på en tunn tråd, som man säger. Ett 30-tal handskrivna papper dokumenterar detta (diarienummer 1894:4320/648)

Trots att frimärksförsäljningen vid Horna poststation var låg uppgav postinspektionen i sitt remissvar till poststyrelsen den 13 augusti 1902 att den ansåg "särskilt med hänsyn till det för ortförhållandena stora avståndet från Horna och Kavrö byar till annan postanstalt, att poststationen fortfarande tills vidare bör bibehållas".

På postinspektionens förslag beslöt poststyrelsen att ett arvode på 120 kr om året skulle betalas av postnedel för postsysslan i Horna från och med den 1 juli 1902. Detta kom järnvägens stationsföreståndare Per Persson Fridh till godo. Han fick före sin död den 10 februari 1908 uppleva att arvodet på grund av 1906 års allmänna reglering av arvoden till föreståndarna vid förenade poststationerna höjdes till 180 kr. Efter en tids vakans utnämndes Per Nils Follin som föreståndare från den 1 juni 1908. Han blev kvar vid sin post till pensioneringen med 1922 års utgång.

Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för postservice i Horna: Albin Andreas Nilsson (1923-1932), Matilda Lindholm (1932-1954) och Knut Börje Fäldt (1954-1958). Poststationen drogs in med september månads utgång 1958 (diarienummer Dt 1051/58)

Gärö

En framställning år 1891 till poststyrelsen från ett stort antal personer, som använde sig av järnvägsstationen i Gärö, om att få en poststation förenad med järnvägen hade inte någon framgång. Poststationsföreståndare Sven Olsson i Ekestad yttrade bland annat följande under remissbehandlingen av ärendet:

"Större delen av bofasta befolkningen som nu undertecknat ansökan om poststations inrättande i Gärö, undertecknade sislidet är ansökan om poststations inrättande här i Ekestad, vars poststation otvivelaktigt skulle komma att få minskade inkomster genom poststations inrättande i Gärö".

Postinspektör Hugo Winroth i Malmö besökte själv trakten och fann bl a att avstånden från Gärö till Ekestad resp Arkelstorp var små. Han ville ändå på nytt pröva frågan om en poststation "så snart från Kristianstad-Immels järnväg till Kungl.Styrelsen inkommit skriftlig förklaring, att järnvägen ville garantera Postverket, att detsamma under de tre första åren, som den ifrågasatta poststationen kan komma att vara i verksamhet, ej skall hava någon utgift i arvode till den manlige föreståndare, som kan erhålla uppdraget att förestå den förenade järnvägs- och poststationen i Gärö".

Ingenting hände egentligen förrän efter att poststyrelsen fått en ny framställning från gärröborna, daterad den 22 april 1894. Då återopade man också "betydliga affärer"

vid de större stenhuggerierna i Rötveds by. Sven Olsson i Ekestad kunde fortfarande inte tillstyrka och postmästare Per Svensson i Kristianstad förutsatte samarbetsvilja från järnvägens sida.

Den viljan visade sig finnas och yttrade sig på så sätt att poststyrelsen inte behövde betala arvode till föreståndaren till en början. Den 1 oktober 1894 öppnades så poststationen i Gårö stationshus med Hans Hansson som ansvarig. Han skrev den 26 december 1897 och bad att få arvode för sitt arbete, sedan nu mer än tre år förflutit efter poststationens öppnande. Poststyrelsen beslutade om 180 kr i årsarvode för tillämpning från den 1 oktober 1897.

Sedan Hans Hansson förflyttats till Österslöv i maj 1913, blev Nils Eric Ericsson Gårös nye post- och järnvägschef efter att ha varit föreståndare för poststationen i Hultaberg under fyra år. Därefter ansvarade följande järnvägsanställda för postsysslan tills poststationen drogs in den 1 november 1959: Nils Jonsson (1926-1929), Ola Svensson (1929-1931), Annie Svensson (1931-1940) och Elin Svensson (1941-1959).

Hammarlund

Under förberedelserna för att organisera om postgången i anslutning till att järnvägen byggdes mellan Kristianstad och Åhus skrev postmästare Per Persson i Kristianstad följande till poststyrelsen den 22 november 1885:

"Vad beträffar Hammar så är byn spridd och något avsides från den blivande järnvägsstationen, så att korrespondenterna måhända skola finna det förmånligare att även hädanefter hava sin postgång på det närbelägna Kristianstad, vadan frågan om inrättande av poststation där på platsen torde böra ställas på framtiden".

Den 8 mars 1886, dvs 3½ månader senare, ankomstbokfördes vid poststyrelsen i Stockholm det brev som återges i illustrationen.

Postinspektionen i Malmö fick brevet på remiss, varefter postinspektör Hugo Winroth "å platsen sökte förskaffa sig upplysning, huruvida det skulle kunna anses behövt att inrätta poststation vid hållplatsen Hammar". Han visade sig i sina kommentarer till poststyrelsen den 8 maj 1886 tveksam till behovet men tillade följande:

"Å andra sidan vill postinspektionen ej neka till att ikring Hammars hållplats är jämförelsevis tätt bebyggt, på grund varav det likaväl här som på många andra ställen, där järnvägsstationer blivit inrättade på ungefär lika kort avstånd från stad, skulle kunna finnas skäl att inrätta en poststation".

Winroth var därför inte mot att en poststation öppnades i stationshuset med ett årligt arvode till järnvägsbefälet av 180 kr för postsysslan. Poststyrelsen ansåg emellertid vid föredragningen den 18 maj 1886 att den på nästa sida avbildade framställningen "ej f n kunde till avseende föranleda".

Till Kongl. General Poststyrelsen!

Remitteras till yttrande af Postinspektören
i Södra järnvägspostdistriktet. Iru ofran.
På befäling
H. Winroth

Så nu järnvägen mellan Kristianstad och Åhus snart är färdig och kommer att öppnatas till allmän trafik, så undertecknade, hvilka till den blifvande Stationen i Hammar hafva 5 à 15 minuter gångväg, ödmjerkligen anhålla till Kongl. Styrelsen behagade bestämman att vid Hammar Station också blifva postanstalt, genom hvilken undertecknade som nu måste aflymsta till post i Kristianstad till hvilken stad undertecknade i allmänhet hafva 1 timmas gångväg, antagligen två gånger om dagen kunna emottaga och afstända post. Så Kongl. Styrelsen städt. haft och visat en gränsvärd ömtänksamhet för korrespondenters fördel och bekvämlighet, både undertecknade så hoppas ett snart gifvet bifall till denna anhållan.

Hammar i Februari 1886.

H. Winroth
Kändhöfding

Ellenströmberg
Berthaströmberg

nr 352.

Nio år senare gick poststyrelsen emellertid med på korrespondenternas önskemål under förutsättning att något arvode inte skulle betalas av postmedel för stationens skötsel. Denna öppnades i järnvägsstationen den 1 juli 1895. För att inte förväxlas med poststationen i Närke med namnet Hammar fick den skånska poststationen namnet Hammarlund. Nils Truedsson Nilsson fick ansvaret för dess skötsel. Han avled den 29 november 1896 och Harald Persson Fridh blev nästa ordinarie föreståndare också han utan ersättning från postverket för själva postsysslan. Samma gällde för dennes efterträdare den 1 april 1897, Gottfrid Bernhard Holmqvist. Han fick dock från den 1 juli 1898 ersättning med 120 kr om året, höjt till 180 kr vid 1902 års allmänna reglering.

Med efter hand förbättrade villkor blev Holmqvist kvar som post- och järnvägschef i Hammarlund till några dagar efter att han fyllde 60 år. Han efterträddes av Alfred Svensson (1935-1944) och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för posten i Hammarlund: Anders Andersson (1945-1948) och Ingrid Margareta Åfeldt (1948-1958). Poststationen drogs in den 31 oktober 1958.

Mot denna uppgift invänder troligen bland andra de ortstämpelsamlare filatelister som tar del av ortstämpelkatalogernas uppgifter. Av dessa inhämtar man att poststationen fanns med namnet Hammarlund från den 1 juli 1895 till den 31 mars 1969 och därefter med namnet Kristianstad 7.

I realiteten inrättades i stället för den förenade poststationen en lantpoststation i Hammarhus på den plats, där det sedan lång tid fanns ett postombud. Dess stämpel hade gravyren KRISTIANSTAD POSTOMB 1 i datumstämpeln.

Detta postombud drogs in den 31 oktober 1858 och i stället öppnades i samma lokal en poststation som fick behålla det namn som järnvägspoststationen hade haft, d v s Hammarlund. Postverket "konserverade" som i så många andra fall SJ:s personal och platsvakten Ingrid Margareta Åfeldt fick anställning som föreståndare för den nya poststationen i Hammarhus sedan hon under november månad varit lantbrevbärare på linjen Hammarlund - Villandsfarm. Det framgår inte av de handlingar som jag haft tillgång till vem som vikarierade som poststationsföreståndare under den första månaden efter poststationens flyttning till Hammarhus.

Den 1 april 1969 fick fru Åfeldt byta ut datumstämpeln med gravyren HAMMARSLUND mot en med gravyren KRISTIANSTAD 7. Det var under en period då postverket strävade efter att ha så få adressenheter som möjligt. Samtidigt ändrades namnet för poststationen i Nosaby till Kristianstad 6 och i båda samhällena inrättades stadsbrevbäring.

Den 1 oktober 1973 upphöjdes poststationen till s k C-postexpedition, blott för att enligt ny vokabulär kallas lokalpostkontor 1977. Prefixet "lokal" ströks med 1986 års ingång. Hur nyordningen "Nät 92" påverkar förhållandena i Hammarlund, ja det är inte känt för mig, när jag skriver detta i november 1992.

Yngsjö

Med f d småskolläraren W Nilsson som initiativtagare skrev ett tiotal personer i Yngsjö den 22 juni 1882 till poststyrelsen och bad om bidrag från postverket till ett gående postbud mellan Yngsjö och Vittskövle järnvägsstation. Postmästare Per Svensson uppgav i sitt remissvar den 17 juli 1882 bl a följande:

"Yngsjö by är ganska vidsträckt och genom Helge å delad i tvenne delar, den ena gränsande till Åhus och den andra till Vittskövle. Såsom följd därav hava en del av byns innevånare funnit det förmånligast att hava sin postgång på Åhus och en del andra åter på Vittskövle poststation, vilket förhållande antagligen också framgent kommer att fortsätta, även om, på sätt sökandena förslagit, Kungl. Postverket bidroge med 50 kronor årligen till underhållande av postbud".

Poststyrelsen ansåg därefter att framställningen inte borde föranleda till vidare åtgärd. Nya försök gjordes och senare även med anspråk på att få en poststation. Förutsättningarna var bättre och den 1 maj 1899 öppnades en poststation i Yngsjö med handlanden Olof Nilsson Hansson som föreståndare. Han fick 100 kr i årsarvode, höjt till 200 kr den 1 juli 1902.

		Åhus—Yngsjö.			
		(Gångpost.)			
		(Från den 1 maj 1899.)			
—	12,30	0,7	Åhus poststation	M. T. O. Th. F. L.	11,30
2,30	—		Yngsjö poststation	M. T. O. Th. F. L.	—
					9,30

Denna tidtabell tillämpades från och med den 1 maj 1899, då poststationen öppnades i Yngsjö. Vardaglig postgång var en förmån som endast tillkom tätbefolkade delar av landet vid denna tidsperiod.

Olof Nilsson Hansson avled den 9 april 1929. Efter honom var följande personer föreståndare för poststationen i Yngsjö: Sömmerskan Frida Eleonora Bengtsson (1929-1943 - död detta år under sitt 46:e levnadsår), Bertha Elvira Allenby (1943-1948), Elin Elisabeth Olsson (1948-1956), Anna Ingeborg Nilsson (1956-1971) och Marta Linnéa Bengtsson (1971-1976).

När den sistnämnda pensionerades den 1 juli 1976, byttes poststationen ut mot en C-postexpedition, ett år senare kallad lokalpostkontor enligt ny terminologi och från och med 1986 blott postkontor. Postutdelningen sker från Åhus.

Östafors

Järnvägen mellan småländska Älmhult och blekingska Sölvesborg drogs i en liten sväng genom Skåne innan den mynnade i Sölvesborg. Därigenom hamnade några av stationerna vid den järnvägen i Villands härad, nämligen Östafors, Näsrum, Axeltorp, Barnakälla och Håkanryd. Poststationerna presenteras i ordning från norr till söder, varvid ordningen bryts för Axeltorp, eftersom denna poststation öppnades senare än de andra. I detta häfte har Näsrum behandlats tidigare, då där fanns en poststation före järnvägens tillkomst.

Med korta intervaller fanns flera ansvariga för postsysslan i vid den förenade post- och järnvägen i Östafors, sedan den öppnats den 23 maj 1901, när järnvägen uppläts för allmän trafik. Det var Johan Persson (1901-1902), Hjalmar Robert Alexander Ericsson (1902-1903) och Jakob Hansson Borgqvist från 1903. Den sistnämnde kom närmast från Fälhult. Liksom vid andra järnvägsbolag var det vanligt att stationsföreståndarna skiftade plats då och då, och vi finner många namn som återkommer i personalförteckningarna för de olika stationerna.

Hansson Borgqvist förflyttades till Kärraboda i oktober 1913 och från Esseboda kom nu Carl Oscar Svensson till Östafors. Sedan han slutat 1929, ansvarade Anna Olsson för posten i Östafors till poststationens indragning med juli månads utgång 1963.

Barnakälla

Även i den lilla stationen vid Barnakälla öppnades en poststation samtidigt som tågtrafiken började regelbundet den 23 maj 1901. Till föreståndare antogs Johannes Thulin med 180 kr i årsarvode för själva postsysslan. Han överlämnade stationen till Johan August Hagelberg den 3 april 1905. Snart blev dess saga all, för den drogs in med juni månads utgång 1906. Postkunderna hänvisades till poststationen i Axeltorps stationshus vilken hade öppnats den 1 juli 1906. Om händelserna kring denna förändring berättas i ett följande avsnitt om Axeltorp.

I ett brev den 12 september 1908, undertecknat av poststationsföreståndare Karl Mörk och folkskollärare Sam Lovén i Axeltorp begärdes lantbrevbäring från Axeltorp till Barnakälla m fl byar. Under utredningen fick postinspektionen också ett brev från järnvägens stationsföreståndare i Barnakälla med frågan om det inte vore bättre att återinrätta poststationen där än att anordna lantbrevbäring från Axeltorp. Sedan postinspektionen uttalat som sin åsikt att såväl lantbrevbäring som poststationen i Barnakälla var obehövligen, fann poststyrelsen vid föredragningen den 8 januari 1909 ingen anledning att vidta någon åtgärd varken i det ena eller andra avseendet.

Det finns en gammal sägen om hur namnet Barnakälla uppkom. En vedhuggare dödade sina båda barn i vredesmod över att de ätit hans matsäck som deras mor skickat med dem till fadern i skogen. Vid förhör över misstanken om att vedhuggaren gjort av med dem lär han ha yttrat att en aldrig sinande källa skulle springa fram, om han hade grävt ner barnen. Vid grävning efter barnen kom en källa i dagen. Där finns friskt och klart vatten och källan tycks aldrig sina.

Håkanryd

Även vid den sydligaste järnvägsstationen utmed banan mellan Älmhult och Sölvesborg öppnades en poststation, när tågen började gå regelbundet den 23 maj 1901. Per Alfred Svensson blev föreståndare med 180 kr i årsarvode för själva postarbetet. Arvid Fredrik Jungbeck tog över i april 1905 och kunde glädja sig över att årsarvodet höjdes till 300 kr.

I mars 1908 trädde Johan August Hagelberg till och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för postservice i Håkanryd till poststationens indragning den 29 maj 1960: Sigröd Pettersson (1927-1930), Sven Nilsson Roos (1930-1935), Elsa Henrietta Cederqvist (1935-1938), Johan August Hagelberg (andra gången 1933-1944) och Bengt Nilsson (1944-1960).

Axeltorp

Ett stort antal personer i Axeltorp och trakten däromkring uttryckte i ett brev till poststyrelsen den 22 juni 1901 besvikelse över att någon poststation inte hade öppnats i Axeltorps järnvägsstation utan blivit "*förlagd vid en station som heter Barnakälla i Ivetofta församling*". De fortsatte brevet på detta sätt:

"Vi vilja därför härmed upplysa, att Barnakälla är belägen uti en skog och tydligen avsedd för transport av skogsvaror men något bysamhälle finnes ej nära utan endast Leingaryds gård". De berättade också att de hämtade sin post i Näsrum "*emedan en stor del av samhället har nästan lika nära till Näsrum som Barnakälla*".

Brevet var visserligen daterat den 22 juni 1901 men det tycks ha tagit lång tid att samla in alla namnunderskrifter. Det skickades nämligen inte till poststyrelsen förrän den 9 december 1901 som en bilaga till ett brev från Albin Jönson vid Axeltorps Kaolinbruk. Han förordade "*på det kraftigaste att denna poststation kommer till stånd*" och nämnde också att IFÖSJÖ vore ett passande namn för poststationen, om Axeltorp inte kunde accepteras.

Postinspektionen i Malmö anförde efter en lång tids utredning i sitt remissvar den 14 augusti 1902, "att en poststation i Axeltorp skulle vara till gagn för korrespondenterna i orten, men att poststationen för närvarande ej är av något nämnvärt behov påkallad, varför poststationen synes postinspektionen böra komma till stånd allenast under den förutsättning att Postverket under den första tiden ej kommer att drabbas av någon kostnad för poststationens handhavande".

En förbindelse från Albin Jönsson, Sven Åkesson och Per Persson om att de skulle själva avlöna poststationsföreståndaren under minst tre år lades till ansökan och poststyrelsen beslöt att poststationen i Axeltorp skulle öppnas utan att man drog in den i Barnakälla.

På så sätt kom den förenade post- och järnvägsstationen i Axeltorp till den 1 oktober 1902. Stationsföreståndaren Per Jönsson Edman fick sitt arvode för postsysslan utbetalat av kaolinbruket, hur mycket är okänt, liksom hur mycket Sven Åkesson och Per Persson tillsköt utöver Albin Jönssons andel från kaolinbruket.

Efter framställning beslöt poststyrelsen den 29 maj 1906 att 300 kr skulle betalas av postmedel per år för postarbetet i Axeltorp fr o m den 1 juli 1906. Pengarna för detta kan sägas ha funnits delvis tillgängliga genom att poststationen i Barnakälla drogs in vid detta halvårsskifte.

Karl Vilhelm Mörk tog över efter Per Jönsson Edman men avled redan i april 1909. Efter vakans med kontorsbiträdet C V Nilsson som tillförordnad tog Arvid Fredrik Jungbeck hand om poststationen den 1 augusti 1909. Han hade dessförinnan förestått poststationerna i Fälhult, Håkanryd och Kärraboda under sammanlagt 5½ år men blev nu kvar i Axeltorp under nära 18 år. I april 1927 tog Johan August Hagelberg över och därefter ansvarade följande järnvägsanställda för postservice i Axeltorp till poststationens indragning vid årsskiftet 1957/1958: Signe Sjökvist (1930-1936) och Ester Nilsson (1937-1957).

Vannebergaby

Efter upprepade inspektioner fick postmästare Ossian Carlsson i Kristianstad förståelse för sin "vördsamma promemoria" om att en poststation var erforderlig i Vannebergaby samt ett postombud i Tosteberga by. Med handlanden August Julius Bondesson som föreståndare öppnades poststationen enligt poststyrelsens beslut den 1 oktober 1943. Bondesson blev vid poststationens indragning den 1 april 1961 lantbrevbärare på linjen Bäckaskog-Vannebergaby.

Postombudet i Tosteberga, som hade öppnats samtidigt med poststationen, drogs också in med mars månads utgång 1961.

Nymölla

En av landets allra senast tillkomna poststationer var den med namnet Nymölla. Den öppnades den 20 maj 1963, kungjort i poststyrelsens cirkulär.

Efter Nymölla inrättades totalt bara fem poststationer, nämligen 1963 en med namnet Tierp 2, 1964 en med namnet Kinna-Örby, en 1965 med namnet Vietasbygget, en 1967 med namnet Råå 2 och en 1970 med namnet Våröbacka 2.

Maj-Britt Kronkvist blev föreståndare för poststationen i Nymölla men avgick redan den 31 juli 1964. Hon följdes av Ulla Margareta Bergqvist som steg i graderna genom att poststationen upphöjdes till en s k C-postexpedition den 1 augusti 1975. Därav blev med ny terminologi 1977 ett lokalpostkontor och från 1986 utan prefixet "lokal". På sikt visade det sig vara en felsatsning och med september månads utgång 1989 drogs postkontoret in, men Nymölla fick behållas som ortsadress.

Postkontor läggs ned

Postens regionkontor i Kristianstad kommer inom kort att fatta beslut om indragning av postkontoret i Nymölla från den 1 oktober i år. Det framgår av ett informationsbrev som i dagarna går ut till hushållen i Nymölla.

- Planer på en indragning har funnits ganska länge, säger regionchefen på posten i Kristianstad, Lars Bengtsson. Redan i februari informerade vi nymöllaborna om våra planer vid en informationsträff. De synpunkter som då framfördes har vi försökt ta till oss. Det förslag som nu presente-

ras innebär bland annat att en lantbrevbärare kommer att göra ett fast uppehåll i Nymölla på förmiddagen några dagar i veckan.

- Vi hoppas att lantbrevbäraren i samband med detta kan göra ett besök i affären, säger Lars Bengtsson.

Brevbäringen berörs inte av förändringen och brevlådetömning kommer att ordnas vid så en så sen tidpunkt som möjligt. Nymöllaborna skall även få behålla sin ortsadress, 295 03 Nymölla.

- Skälet till omorganisationen är att vi räknar med att kunna spara minst 225 000 kronor per år, säger Lars Bengtsson.

På detta sätt presenterade Blekinge Läns Tidning den 22 juni 1989 den förestående nedläggningen av postkontoret i Nymölla. Den var i enlighet med praxis baserad på det underlag som postens regionkontor i Kristianstad skickade till nyhetsmedia.